

"Zonder grenzen"

Eerste schetsontwerp

Inleiding

Na een onderzoek te hebben geschreven over het herontwerpen van open grensovergangen wil ik de kennis die ik hier heb opgedaan toepassen op de grensovergang bij Venlo. In het onderzoek heb ik een aantal architectonische middelen beschreven die mij op weg kunnen helpen bij het ontwerpen van een nieuwe grensovergang. Het ontwerp dat ik ga maken is een grensplacement bestaande uit gebouwen, infrastructuur en landschap rondom.

Conclusie

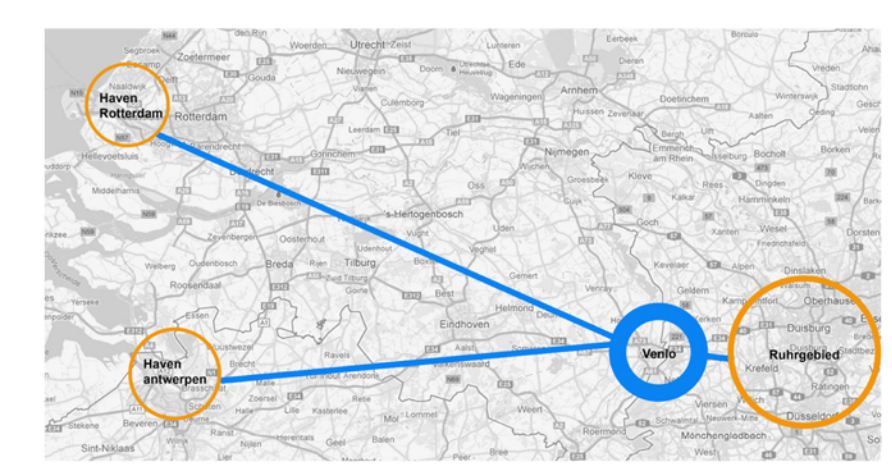
De grens bij Venlo ligt op landoekgeplaat van de Maas. Het gebied is althans belangrijke handelsstad geweest en nog steeds. Het is een belangrijke doorgang van het Ruhrgebied naar de Rotterdamse haven. Het grensplacement ligt op een logistiek knooppunt. De grensovergang wordt veelvuldig gebruikt. De regio Venlo heeft een groot aandeel in de land- en tuinbouw in Nederland. Om dit aandeel te vergroten heeft men samenwerking gezocht met bedrijven over de grens. Zo is er al een belangrijk samenwerkingsverband ontstaan tussen een Nederlandse en Duitse veiling dat direct aan de grens aan de Duitse zijde is gebouwd. Het gebied is vooral gericht op land- en tuinbouw. In 2012 wordt in Venlo de wereldtuinbouwconventie Florade gehouden. De regio Venlo profiteert zich als innovatieve, duurzaam en groen. Venlo heeft lange tijd de nominatie voor groenste stad gekregen. Wanneer men de grensovergang passeert krijg je niet het idee dat men met een belangrijke handelsroute te maken heeft. De faciliteiten zijn slecht en het is er over het algemeen onveilig. Niets straalt de toekomstplannen van de regio en samenwerking van de landen uit. Het geweldige landschap rondom het uitgegraven grensplacement is niet zichtbaar vanaf de grensovergang. Het is een afwisselend landschap met veel hoogteverschillen. Door het landschap te herstellen ontstaat er bijna een natuurlijke grens. De grensovergang bij Venlo heeft veel potentie.

Locatie

De locatie van de ontwerpdracht is de grensovergang van de snelweg A67 in Venlo naar de 40 Duitzburg. Op deze locatie bevindt zich aan de zuidzijde van de snelweg de Duitse grenspost waarin de douane, een restaurant en sanitair is gestreerd. Aan beide zijden van de grens bevinden zich parkeerplaatsen voor vrachtwagens en personeelswagens. Op zondag vormt zich voor vrachtwagens een groot parkeerprobleem vanwege het vervoersverbod in Duitsland. Er staan dan enorme rijen vrachtwagens op de vluchtroute richting Duitsland.

Dit ontwerp boeke laat het verloop van mijn ontwerfase zien. Allereerst wordt de grensovergang en de omgeving zelf geanalyseerd. Daarna geef ik een visie over hoe ik duurzaamheid in het nieuwe ontwerp kan verweven mbt de regio. Om het ontwerp te starten heb ik een Plan van Eisen geschreven.

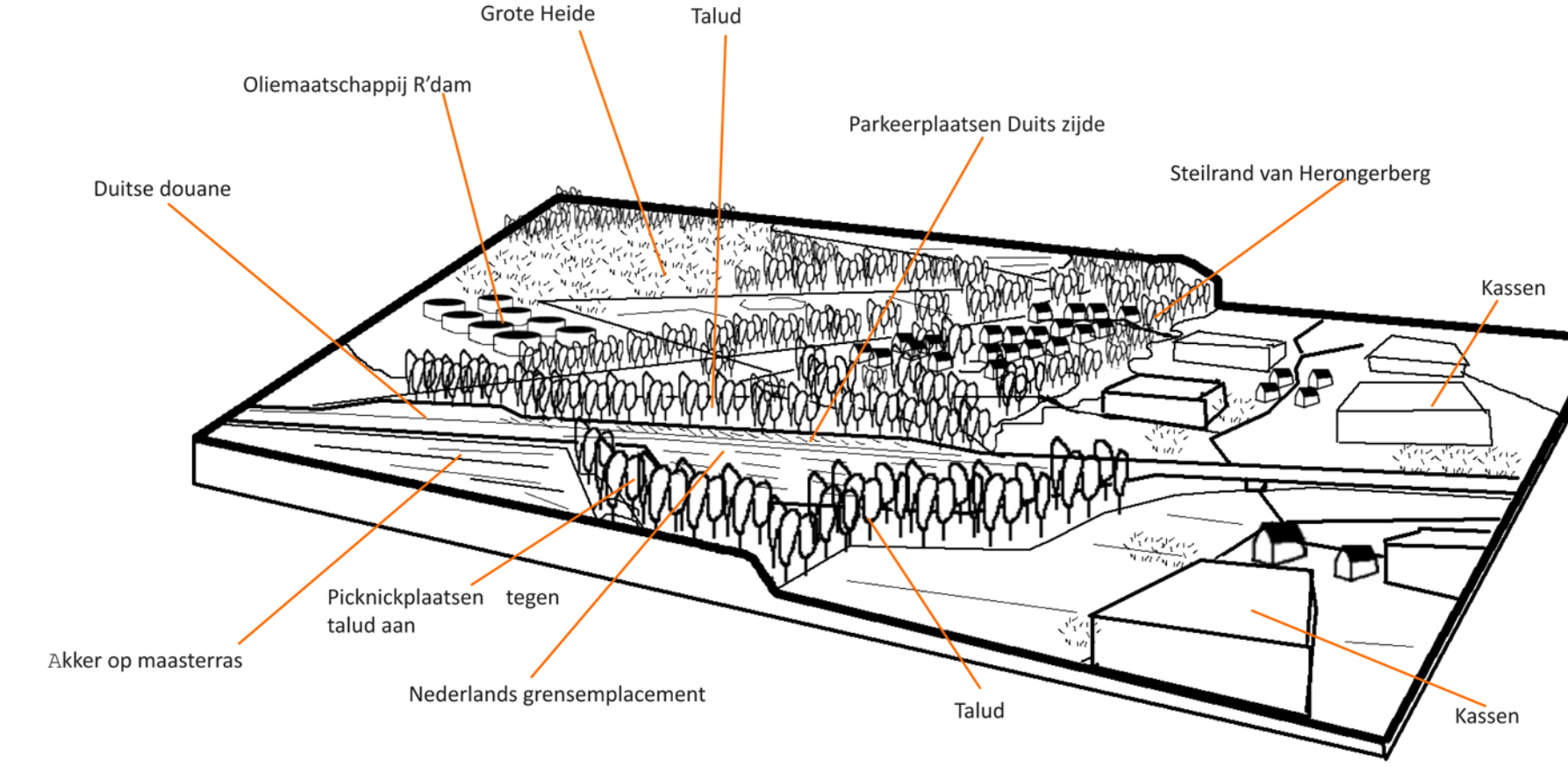
Vooral aan het ontwerp heb ik een concept met voornamelijk ontwikkeld met behulp van referenties, schetsen en maquettes. Hieruit volgt dan stapsgewijs het uiteindelijke ontwerp.

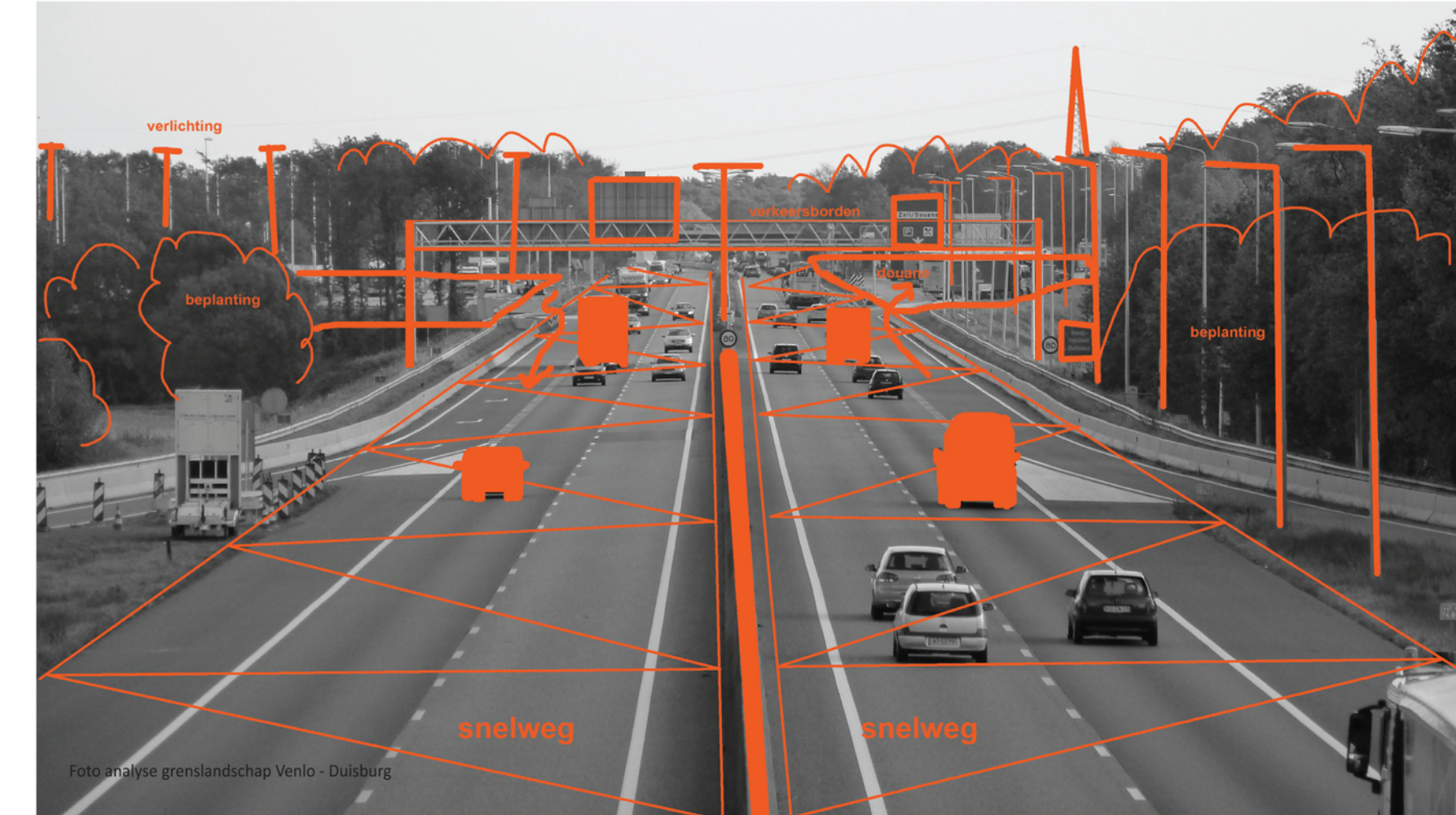
Situering grensplacement

Wilds Duits landschap achter Nederlands grensplacement

Analyse tekening grensovergang Venlo - Duisburg

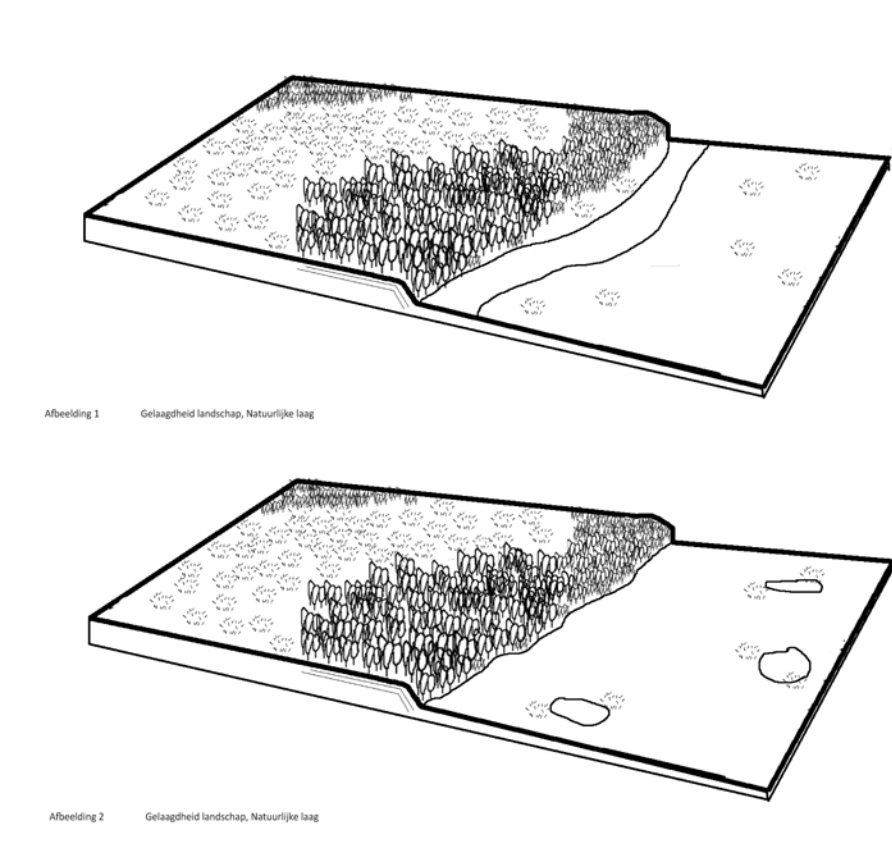
Landschap

Stellrand
Wanneer men op het grensplacement staat of met de auto passeert, lijkt de overgang in een vlak landschap te liggen. Maar wanneer men vanaf een afstand naar het gebied kijkt zijn er grote hoogteverschillen in het landschap zichtbaar. Het hoogteverschil in het oosten van Venlo (de stellrand) is in feite een voormalige rivieroevers, in vervolggen tijden het stroomgebied van Rijn en Maas samen. Dit verklaart ook de veelzijdigheid van het grind en de aanwezigheid van dikke pakketten zand en klei, die voor veel industriële ontwikkelingen in de regio heeft gezorgd. De stellrand wordt doorkruist door de grensovergang aan de A67. De stellrand is hier helemaal uitgegraven zodat de snelweg en het grensplacement op een hoogte liggen. Vanaf de snelweg is de stellrand nauwelijks zichtbaar of voelbaar. De stellrand is een grens op zich in het landschap. In het concept wil ik deze grens weer kenbaar maken.

Ab. 1 en 2. Natuurlijke laag: De maas snijdt het landschap in en zo ontstaat de stellrand die op sommige plekken wel 20 m omhoog gaat. Op de stellrand groeien bomen, dit wordt de houtwal genoemd. Achter de stellrand op het hoogplateau bevindt zich een grote open vlakte. Het heide gebied. Aan de voet van de stellrand bevinden zich de vochtige gronden.

Ab. 3. Culturele laag: Het heide gebied op het plateau wordt ontgonnen en er ontstaan akkers in dit gebied. Aan de voet van de stellrand waar de (klei)grond vochtig is ontwikkelt zich tuinbouw. Ab. 4. Stedelijke laag: Eind jaren '70 is men gaan bouwen bovenop de stellrand (Heringsberg). Er is hier een woonwijk gebouwd in de middel tot dure prijsklasse. Daarvoor zijn er straten aangelegd en zijn er bomen gekapt. Het heidegebied dat in de oorlog als vliegveld werd gebruikt is bestempeld als natuurgebied. Een deel van dit gebied is in gebruik genomen voor ronde opslagtermen door de Rotterdamse oliemaatschappij. Dwaars door de stellrand loopt de A67. Deze snelweg tussen Venlo en Duisburg kruist de grens en op deze plek bevindt zich een groot grensplacement met parkeerplaatsen en borsea. Onderaan de voet van de stellrand heeft de tuinbouw zich verder ontwikkeld. Er staan nu grote glazen kassen. Het probleem van deze kassen is dat door de grote oppervlakte van de dakken de grond niet meer vochtig wordt. Er is in de toekomst grote behoefte aan een nieuwe oplossing voor de waterbeheersing.

Gelaaagdheid
Om het landschap beter te begrijpen heb ik de gelaagdheid van het landschap onderzocht. Het landschap kan worden beschouwd als een stapeling van ontwerplagen die in de tijd over elkaar heen zijn komen te liggen. Ik maak daarbij onderscheid in de natuurlijke laag, culturele laag en de stedelijke laag.

Afstudeeropdracht Charlotte Kalweit, Architectuur, Explore lab, Nov 2012

Programma

Landschap
De grensovergang is gestuurd op de grens van een hoogterras. Dit terras is door uitgraving bijna niet meer zichtbaar. Het oude hoogterras kan als natuurlijke grens fungeren. Daarvoor moet het kunstmatig weer worden opgevoeld. Het nieuwe ontwerp zal de overgang vormen van laag naar hoog en andersom. Uit het onderzoek is gebleken dat gebruikers het liefst een park of wandelroute als extra programma onderdeel zien. Dit programma gaat uitstekend samen met het landschappelijke doel en het groene imago wat men wil uitstralen. Het kan aansluiting vinden met het achterliggende natuurgebied zodat de grens op lokaal niveau wordt betrokken. Tevens is een park of natuurgebied een geweldige metafoor voor ontmoeting van beide landen kan plaats vinden. De natuur kent geen kunstmatige grenzen. Hier kan men elkaar treffen in een gezellige omgeving. Samenwerking en samenwerking worden als erg belangrijk gezien en worden flink gestimuleerd vanuit lokale bedrijven, de overheid en de EU. Een ecoduct kan de natuur aan beide zijden van de snelweg aan elkaar koppelen.

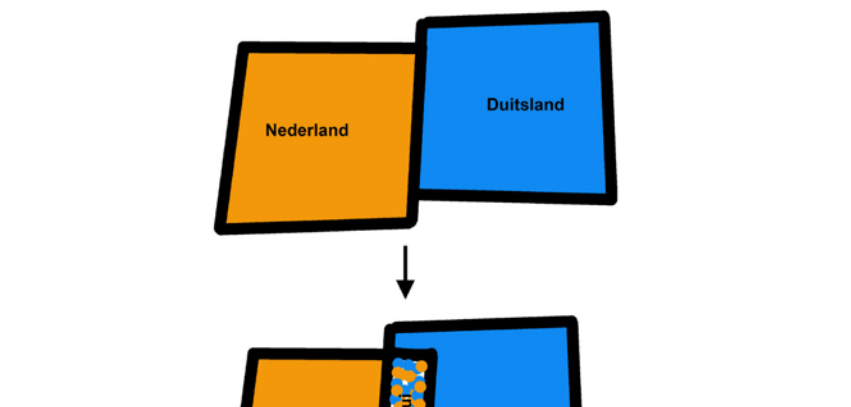
Infrastructuur
De snelweg, parkeerplaatsen en viaduct/ecoduct zijn belangrijke elementen van het ontwerp. Door ze in te passen in het landschap doet ze laten nemen in het ontwerp wordt een eenheid gecreeerd. Het viaduct/ecoduct zal een soort welkomstboog zijn van de regio. Door het afremmen van de weggebruiker en

de aandacht te trekken kan men hen bewust maken van de grensovergang. Dit wordt bereikt door het inpassen van hoogteverschillen, bochten, doorkijkjes, overzicht bieden, etc.

Architectuur
Het huidige programma bestaat uit een nutplaats met parkeerplaatsen voor vrachtwagens en personeelswagens. Daarnaast is er een restaurant met sanitair en een Duitse douane post aanwezig op de grensovergang. Om de grensovergang op te waarderen is er voor een extra programma gekozen dat aan het huidige programma toegevoegd wordt. Het extra programma zal bestaan uit een tankstation, hotel met restaurant, buffetrestaurant en een congresruimte. De grensovergang leent zich uitstekend als ontmoetingsplek voor de twee regio's. Een hotel met congresvergaderruimte kan de gewenste samenwerking faciliteren. Vanwege de symbolische betekenis zal deze ontmoetingsruimte precies op de grens gestuurd worden. Omdat de grensovergang dichtbij de grote bedrijventerrenen en de stad Venlo is gestuurd wordt het geen eiland met functies. Het is van belang dat de faciliteiten van de grensovergang nauw worden betrokken bij de regio. De bereikbaarheid van de faciliteiten is van groot belang. Hiern speelt de snelweg een hele grote rol. De snelweg moet samen met de rest van het programma een eenheid vormen. Ook is het belangrijk dat het gebied niet alleen van de snelweg bereikbaar. Hierdoor verhoogt de lokale gevoel.

Hoofdgedachte

Het huidige grensgebied is verwaarloosd en heeft geen krachtige functie meer. Dit gebied leent zich uitstekend voor het stimuleren van de integratie tussen de landen binnen de EU. De kracht van de EU is samenwerking. Deze samenwerking moet men kunnen voelen en ervaren. En waar kan dat beter dan op de grens zelf? Het niemandsland verandert daardoor in een waardevol gebied. De bevolking wordt zo betrokken bij het integratieproces van de EU. Het grensgebied is bijgekomen van alle emotionele gebeurtenissen halverwege de twintigste eeuw. Nu is het tijd om dit gevoel gebied in te zetten voor de toekomst. Het is belangrijk dat de landen hun eigen identiteit daarbij behouden. De verscheidenheid van landen in het rijkdom van Europa. De samenwerking in deze verscheidenheid is een groot goed.

Kerngedachten:
-De grens als verbinding zien.
-Koppeling van het landschap.
-Samenbrengen van Nederland en Duitsland.
-identiteit behouden.

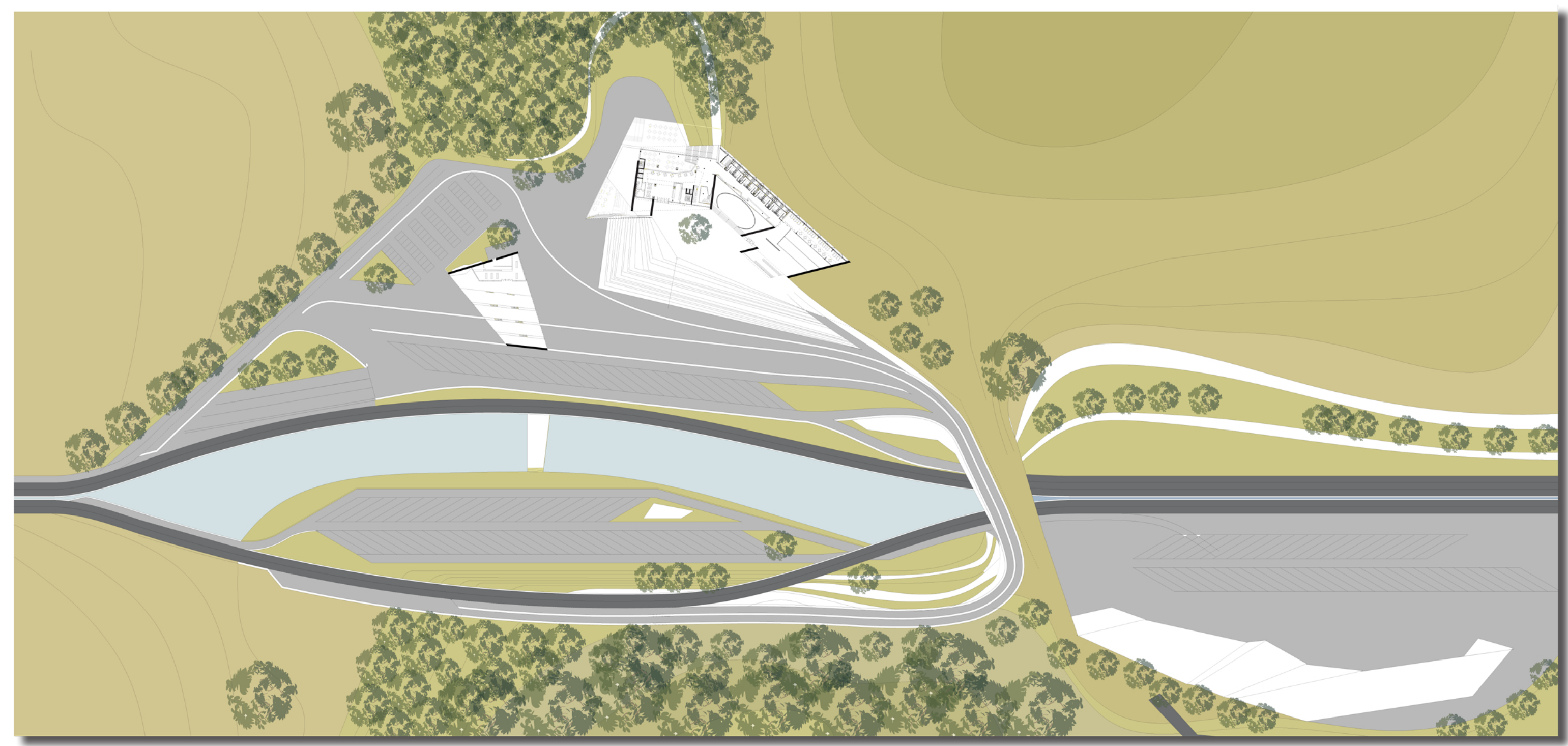
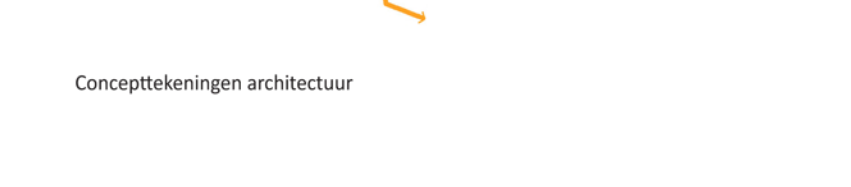
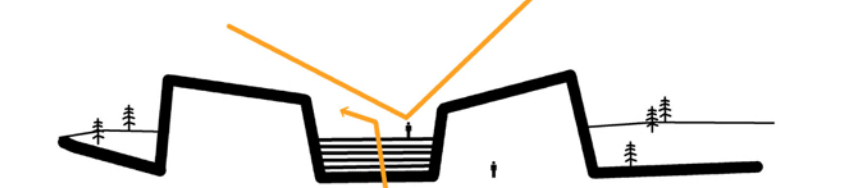
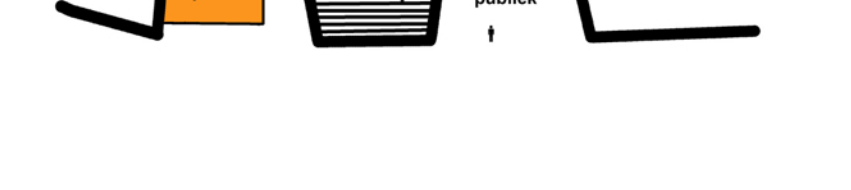
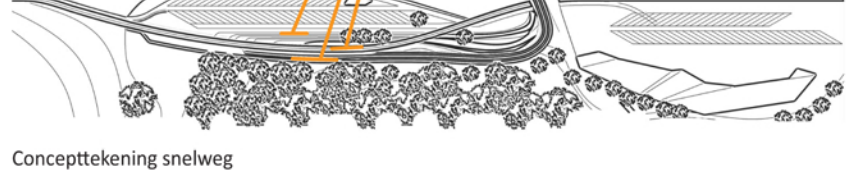
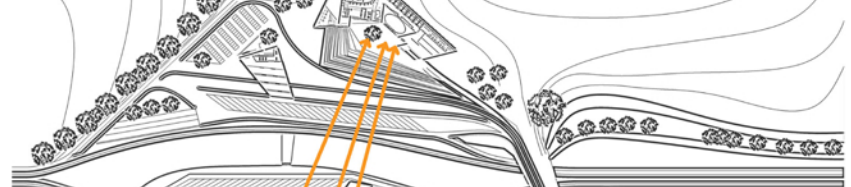
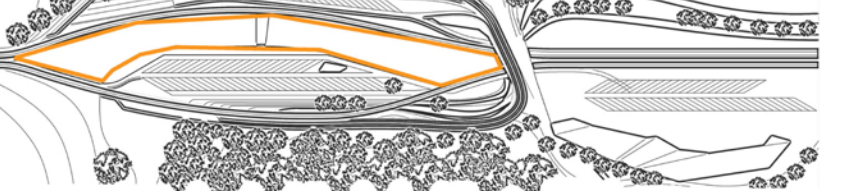
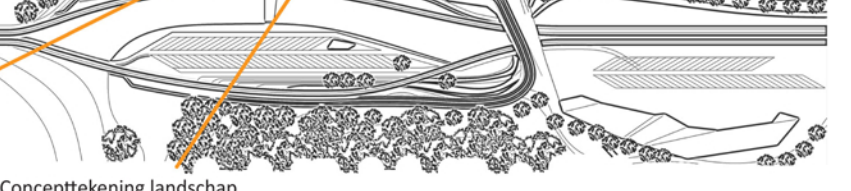
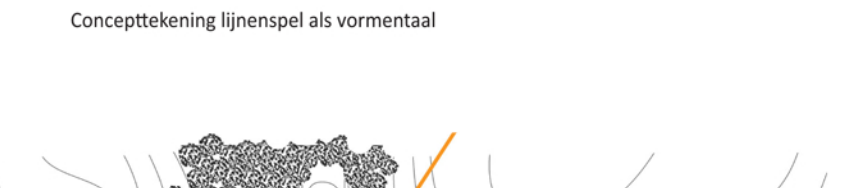
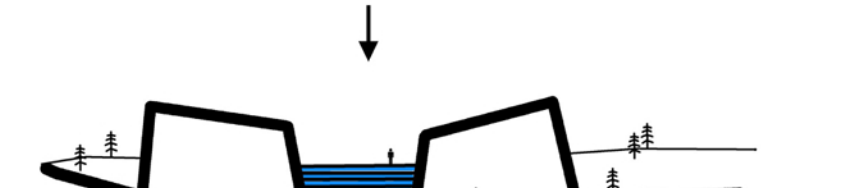
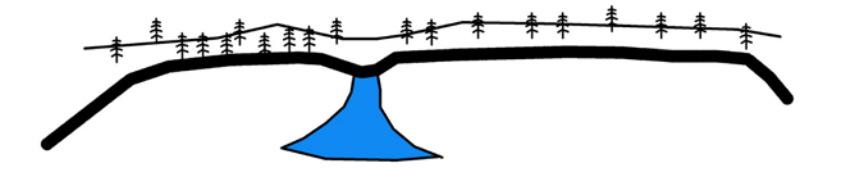
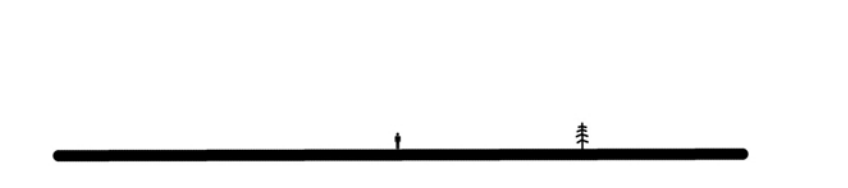
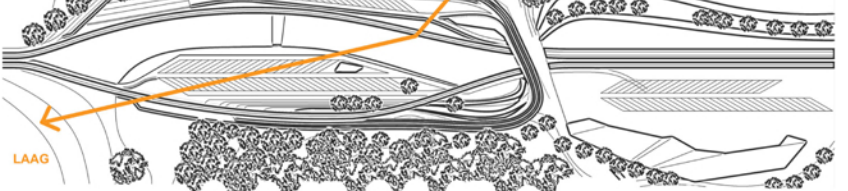
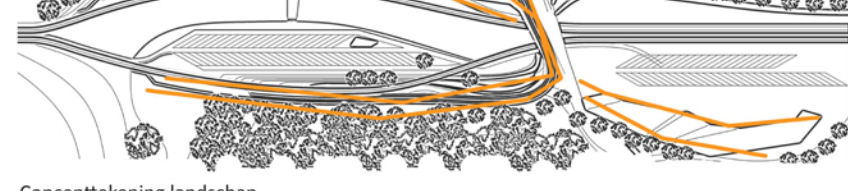
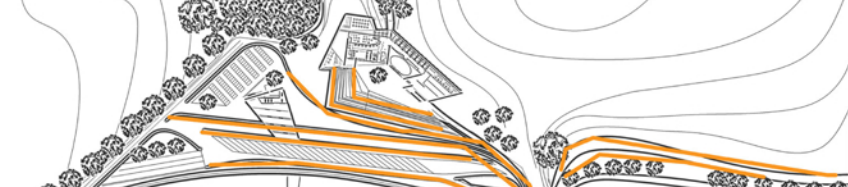
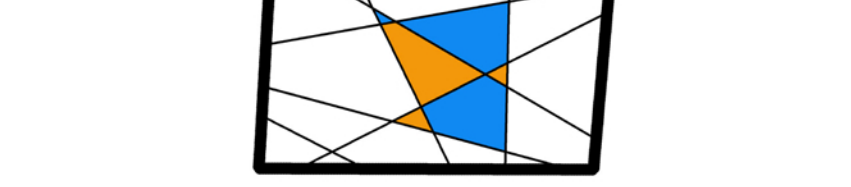
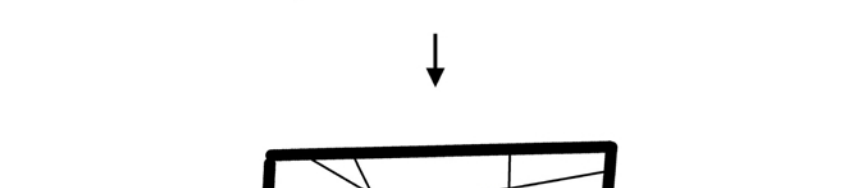
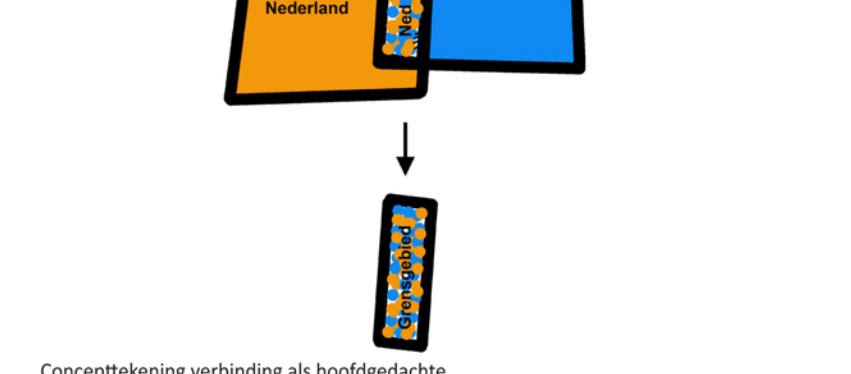
Vormtaal

Een grens is een (denkbeeldige) lijn. De grensovergang kent eigenlijk geen harde lijn meer en om verder te borduren op het concept verbinding wordt de enkele lijn omgezet in een lijnenspel.

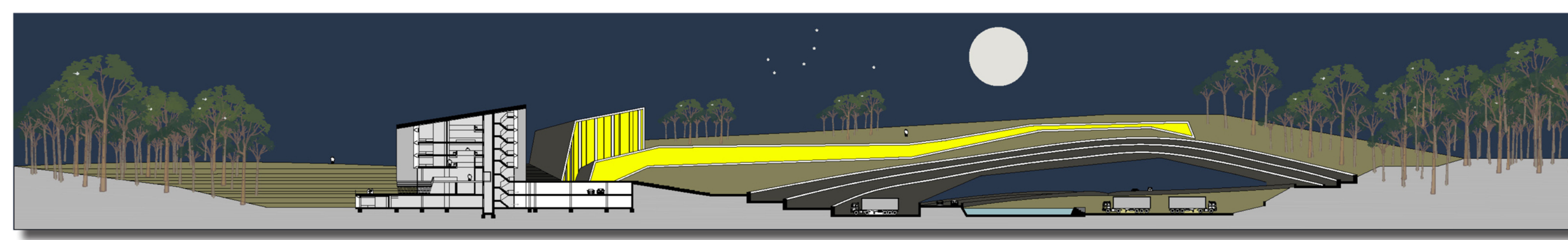
Hoe zie je dit in het landschap terug?
Terugbrengen van het hoogterras zodat de natuurlijke grens weer zichtbaar wordt. De landschappen hoog-lag (Duitsland - Nederland) en aan weerszijde van de snelweg moeten aan elkaar gekoppeld worden. Daarbij moeten we het hoogteverschil overbruggen en door het toepassen van een ecoduct of tunnel kan het landschap aan weerszijde van de snelweg gekoppeld worden.

Hoe zie je dit in de infrastructuur terug?
-De snelweg speelt met het idee 'samenkomen'.
-Niet de hoogte werken, inpassen in landschap.
-Uitricht bieden.
-Nieuwsgierig maken.
-Viaduct en ecoduct.

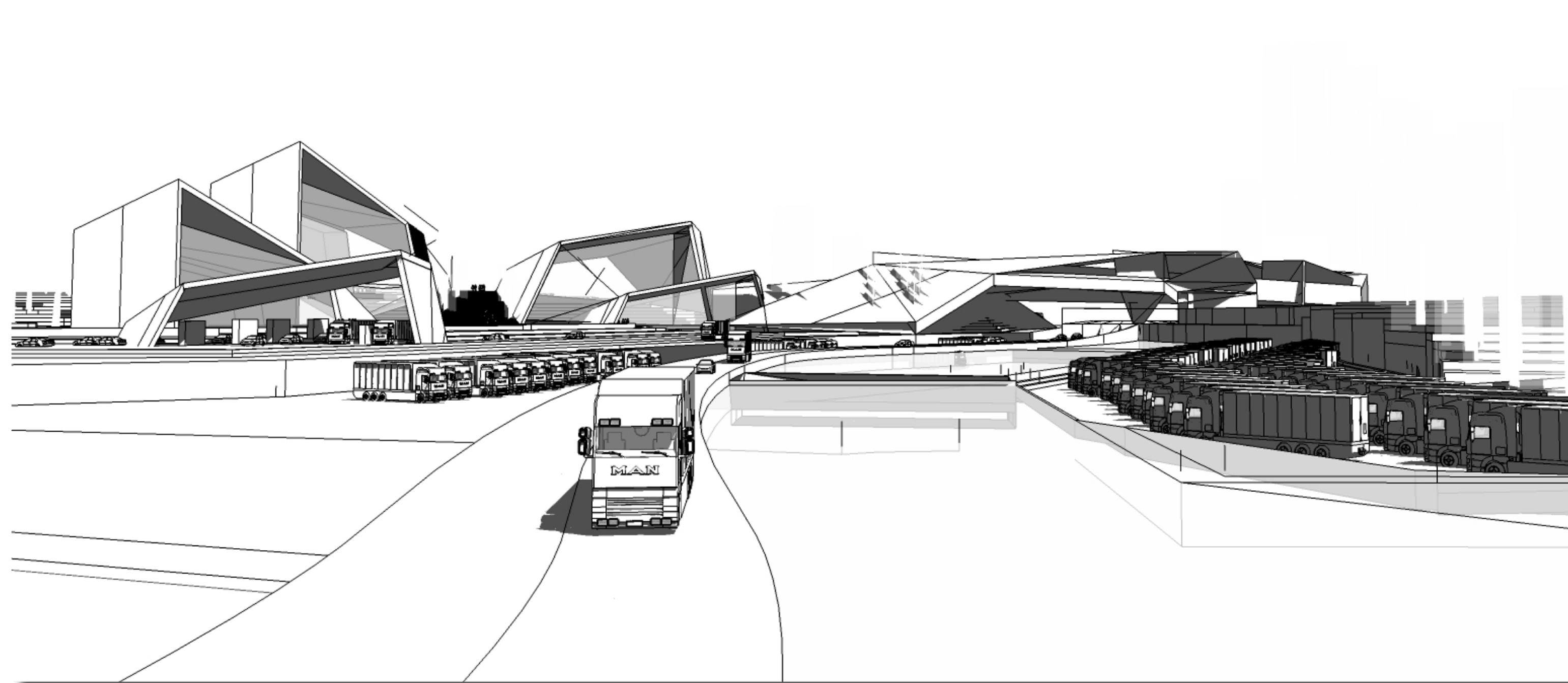
Hoe zie je dit in de architectuur terug?
-Het ontwerp zal een verbinding vormen tussen het laag gelegen landschap en het hoger gelegen landschap.

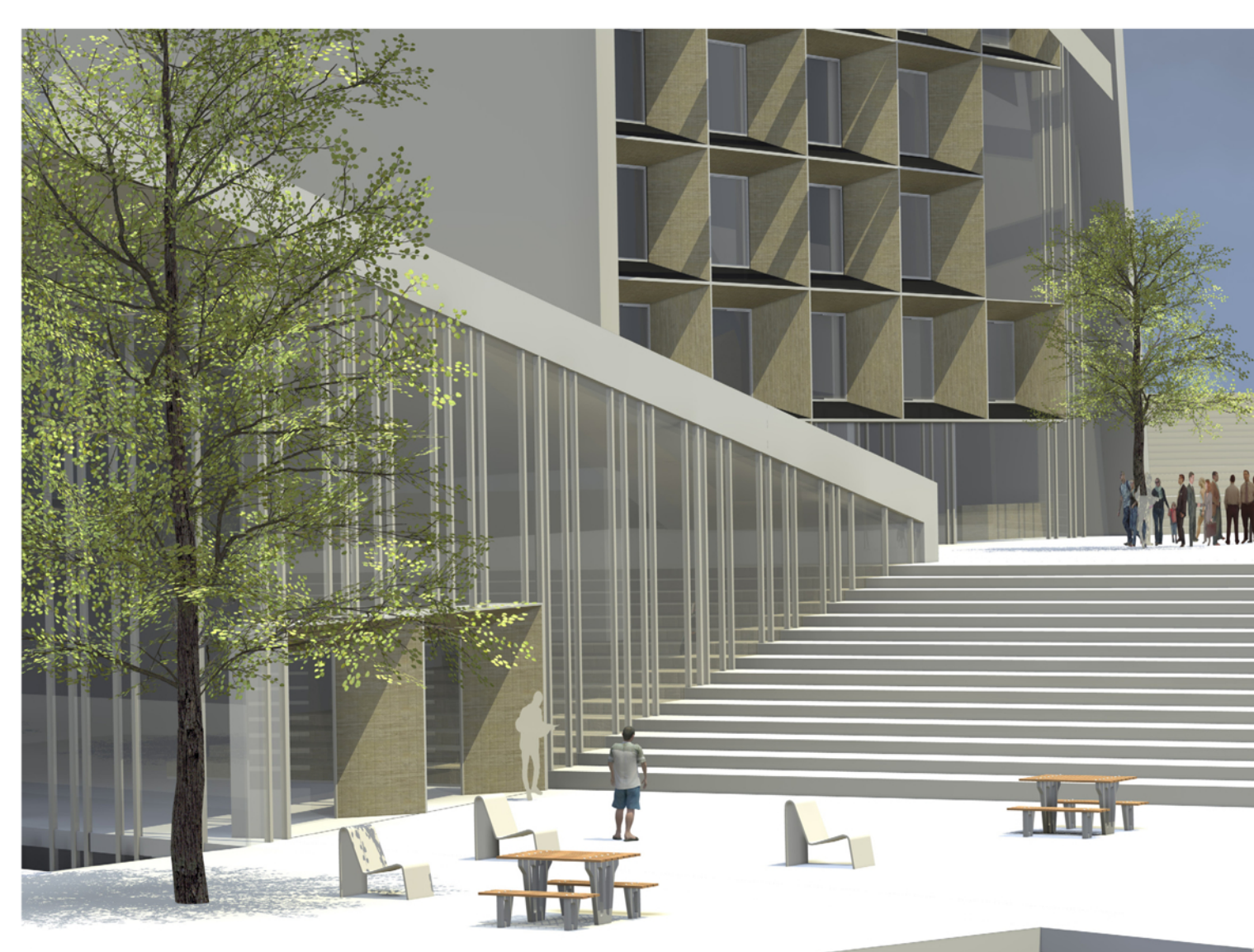
Overzicht tekening ontwerp

Overzicht doorsnede ontwerp

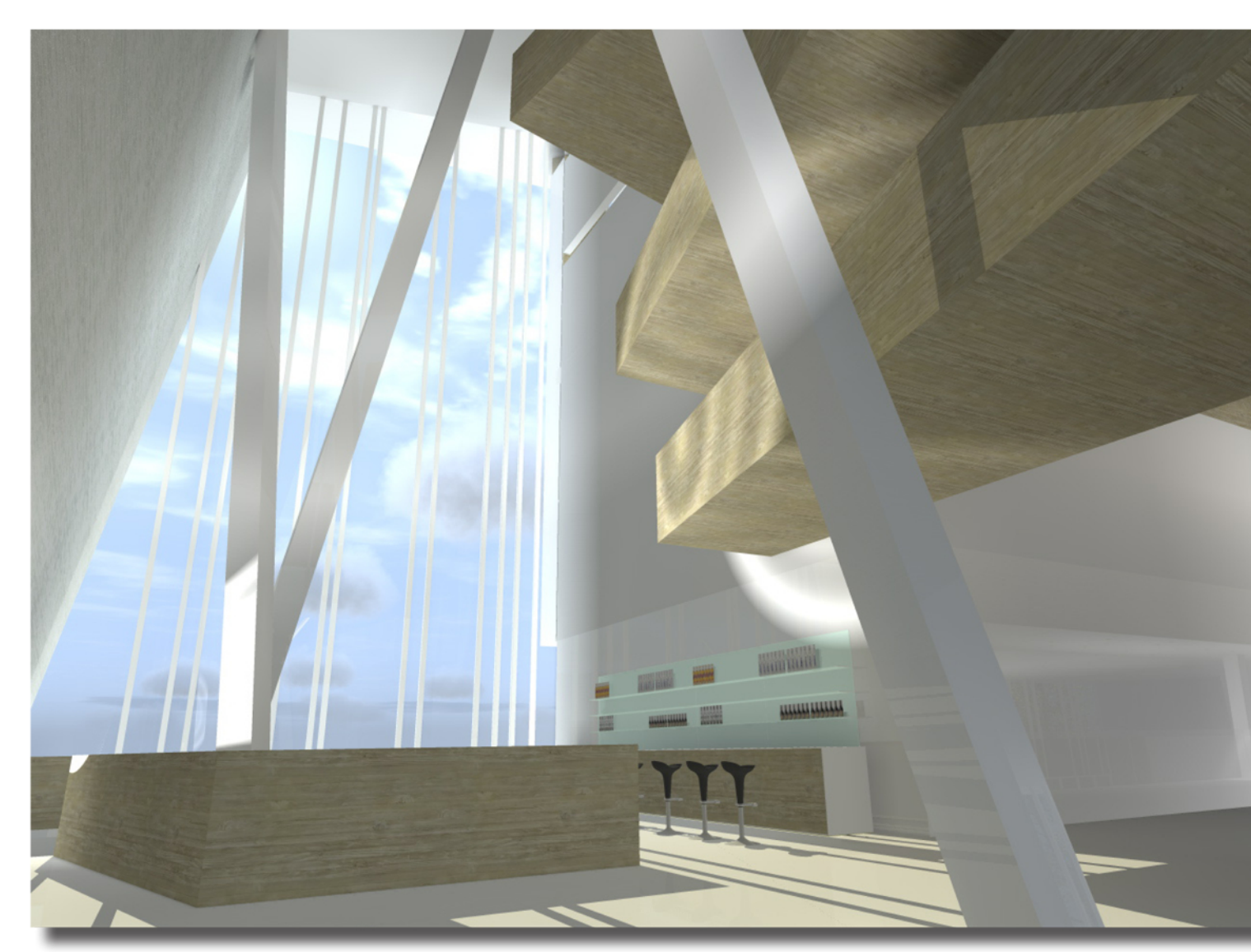
Impressieschets ontwerp

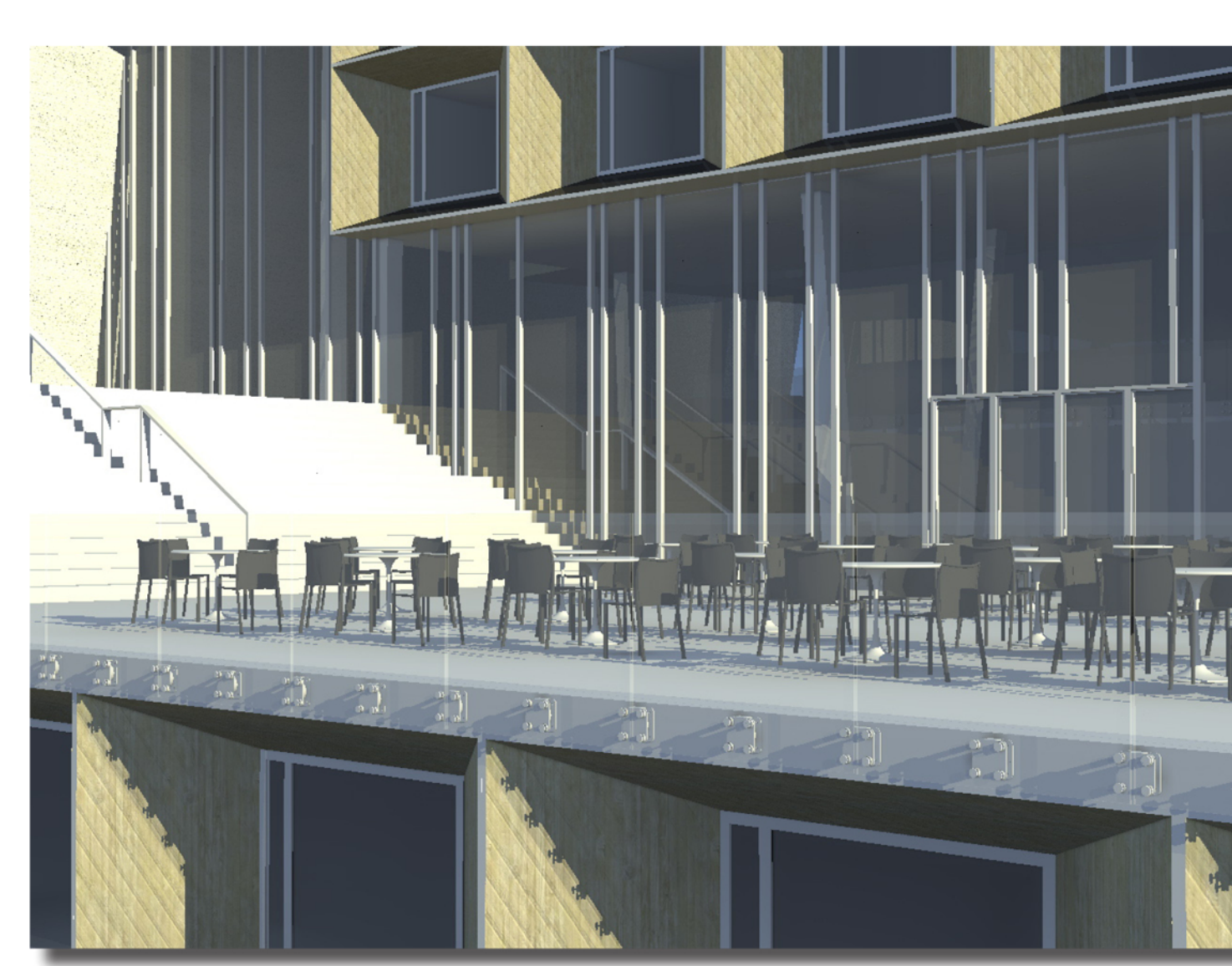
3D impressies ontwerp

3D impressies ontwerp

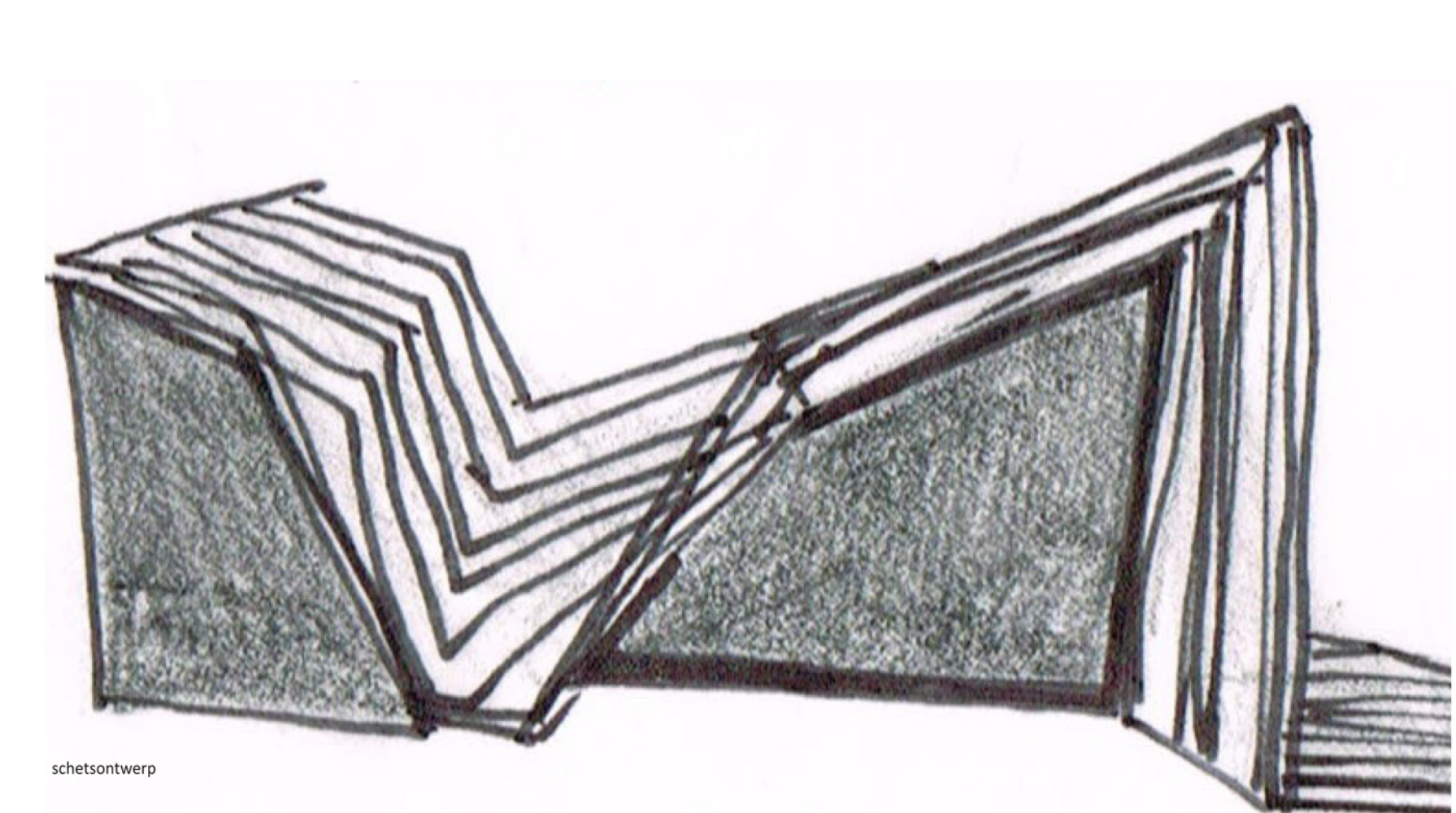
3D impressies ontwerp

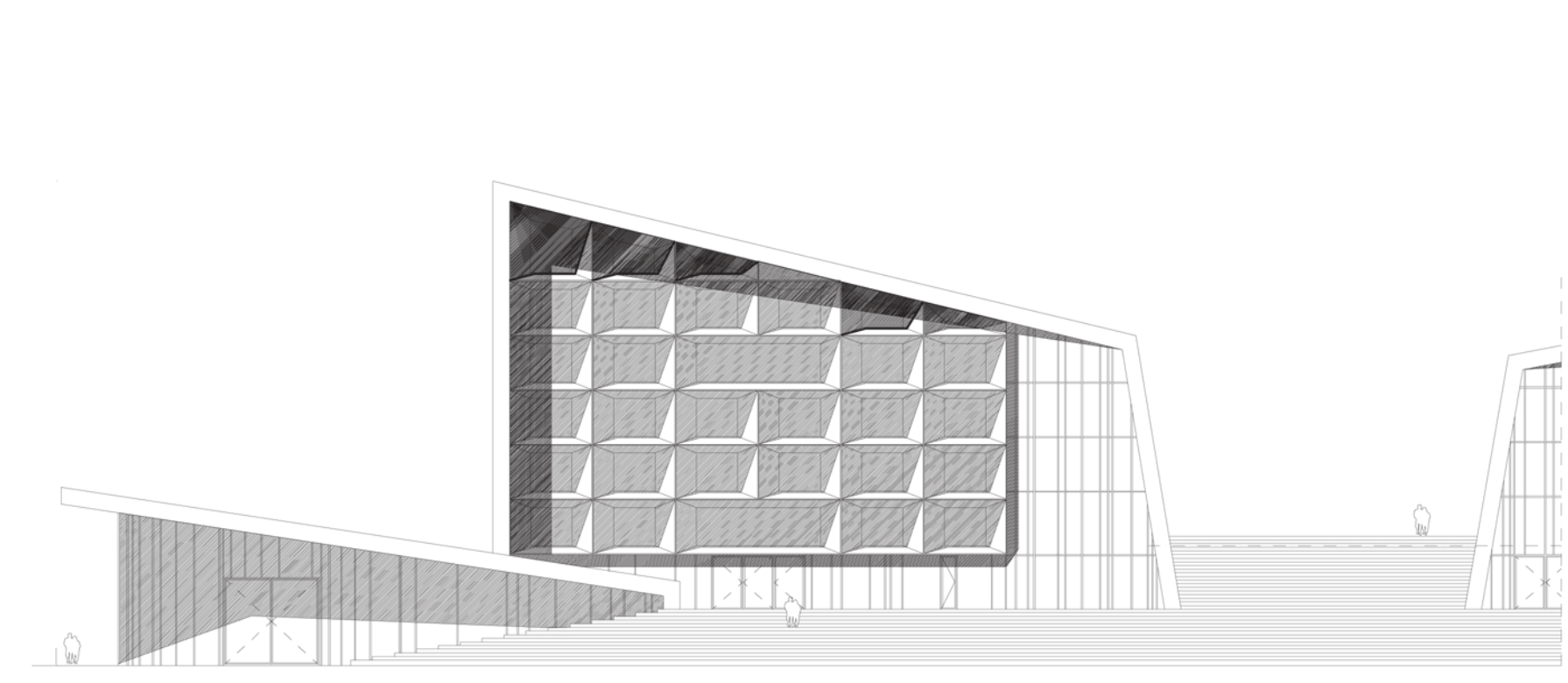
3D impressies ontwerp

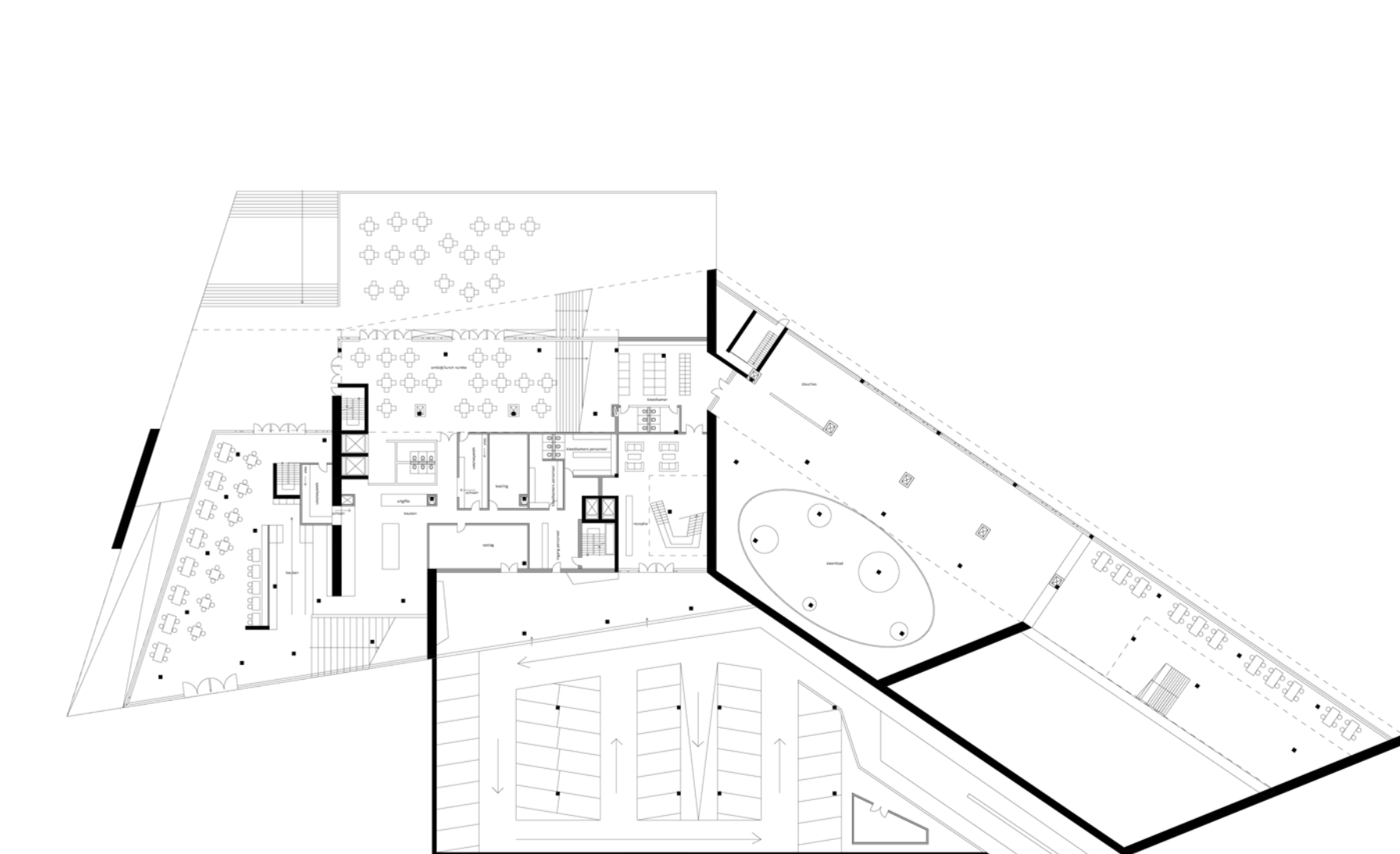
schetsontwerp magazette

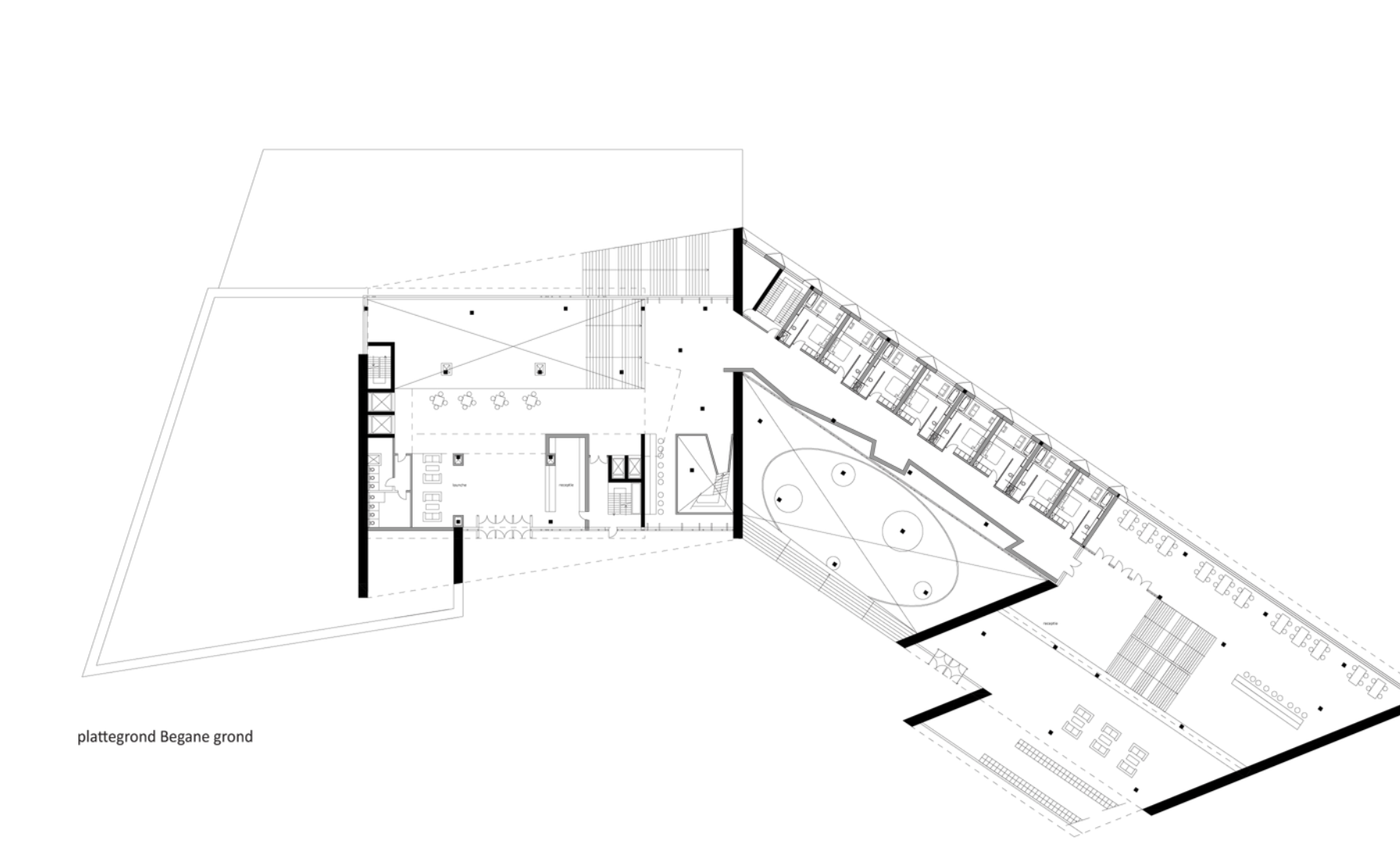
schetsontwerp

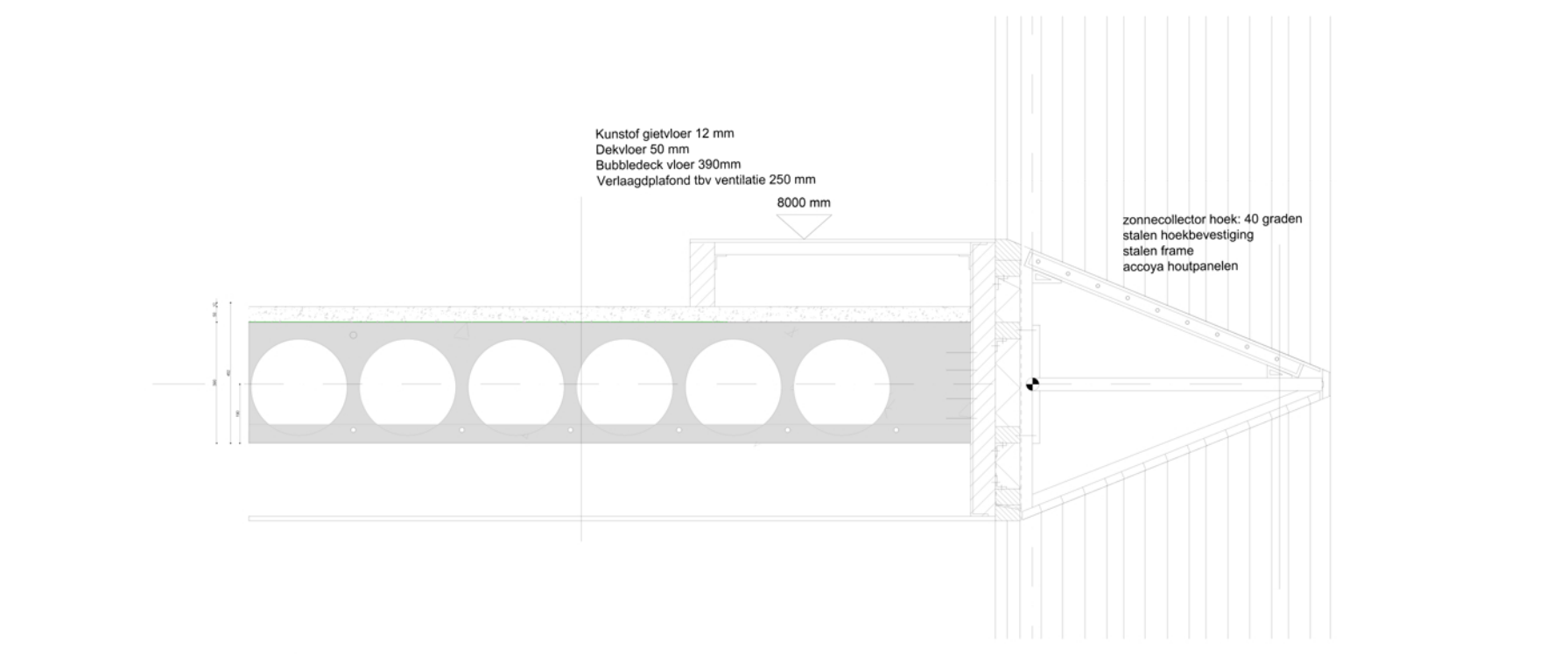
ansicht ontwerp

plattgrond -1

plattgrond begane grond

Verticale doorsnede gewelffragment